

Metsityksen perusteet sekä luonnon- ja maisemanhoito metsityksessä

*Luontokunnat-verkoston aamukahvit: Avoimien alueiden metsittäminen kunnassa
12.12.2023*

*Metsäasiantuntija Airi Matila, Tapio
Ympäristöasiantuntija Selma Salin, Tapio*

TAPIO

Esityksen sisältö

- Metsitys kestävästi-hanke
- Metsityksen historiaa
- Miksi metsittää?
- Metsityksen perusteet
  - Alueen ominaisuudet & kohteen valinta
  - Puulajien valinta
  - Ravinteisuuden hoito
- Luonto ja maisema metsityksessä
  - Miksi huomioida luonto ja maisema metsityksessä?
  - Konkreettisia keinoja monimuotoisuuden ja maiseman huomioimiseen
  - Monimuotoisuuden vahvistaminen pitkällä tähtäimellä

Tämän esityksen taustalla on Metsitys kestävästi -hanke

- Toteutus 2019-2023
- Toteuttajana Tapio Oy
- Rahoittaja MMM Hiilestä kiinni –rahoitus
- Tavoitteena tuottaa tietoa metsityksen päätöksentekoon, kohdevalintaan, luonnon- ja maisemanhoitoon sekä laatia viestintä- ja koulutusmateriaalia
- Seuraavana valmistuu: Turvetuotantoon vuokratun alueen palautus maanomistajalle –neuvonta-aineisto. Monet kunnat omistavat suonpohjia!

Metsityksen historiaa

1920-luku

Kaskimaiden metsitys

1960-1970

Maataloustuotannon vähentäminen pellonmetsityksen keinoin

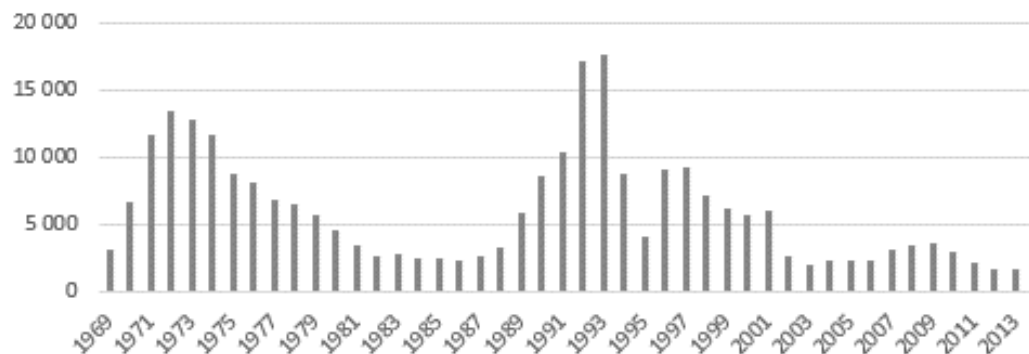
Elinkelevottomien maatalojen vähentäminen ennen Euroopan Unioniin liittymistä

1990-luku

2020 →

Ilmastonmuutoksen hillintä & metsäpinta-alan lisääminen

Pellonmetsitys 1969-2014

Miksi metsittää avoimia alueita kunnissa?

- Metsityksellä tavoitellaan metsäpinta-alan lisäämistä, mutta muutoin metsitys voi perustua erilaisiin tavoitteisiin.
- Muina tavoitteina voi olla
  - puuntuotannon taloudellinen kannattavuus
  - alueen käyttö asukkaiden virkistykseen
  - alueen käyttö hiilensidonnän kompensoinnissa

Kasvupaikan merkitys metsityksessä

Esimerkki 1960- ja 1970-lukujen pellonmetsityskohteilta

Alueen ominaisuuksien huomioiminen & kohteen valinta

- Puuston pitää kasvaa alueella
  - **Lämpösumman** pitää olla riittävä puiden kasvulle
  - Alue katsotaan **vesitaloudeltaan metsitykseen sopivaksi**, kun korkea vedenpinta tai vesistötulvat eivät haittaa merkittävästi puuston kasvua
  - Paksu turvekerros heikentää puuston kasvua
  - = kasvupaikan soveltuvuus tärkeää!
- Metsitys soveltuu alueelle, kun sillä ei ole haitallisia vaikutuksia luonnonsuojelualueelle tai esimerkiksi harvinaisen tai uhanalaisten lajien esiintymälle. HNV-alueet.
- Maisemassa arvokkaita avoimia alueita voidaan metsittää, mikäli maisemanmuutoksesta ei ole haittaa.

Aiempi maankäyttö ja maalaji määrittävät kasvupaikan ominaisuudet

Vanhat sorakuopat, hylätyt tontit ja muut vastaavat: kivennäismaata, jonka maalajina karkea hieta ja hiekka

Peltoviljelyssä ollut alue: kivennäismaata, jonka maalajina karkea hieta tai hiekka

Peltoviljelyssä ollut alue: kivennäismaata, jonka maalajina hieno hieta, hiesu, savi tai multa

Peltoviljelyssä ollut alue: turvemaata, jonka turvekerroksen paksuus enintään 30 cm

Peltoviljelyssä ollut alue: turvemaata, jonka turvekerroksen paksuus yli 30 cm

Turvetuotannosta poistettu alue: turvekerroksen paksuus enintään 30 cm, pohjamaana karkeajakoinen aines

Turvetuotannosta poistettu alue: turvekerroksen paksuus enintään 30 cm, pohjamaana hienojakoinen aines

Turvetuotannosta poistettu alue: turvekerroksen paksuus yli 30 cm mutta enintään noin yksi metri

Puulajin valintaan vaikuttavat lukuisat tekijät

Esimerkkejä erilaisista tilanteista

Aiempi maankäyttö ja kasvupaikan ominaisuudet	Käyttökelpoiset puulajit metsälain soveltamisen alueille
Vanhat sorakuopat, hylätyt tontit ja muut vastaavat: kivennäismaata, jonka maalajina karkea hieta ja hiekka	Mänty.
Peltoviljelyssä ollut alue: kivennäismaata, jonka maalajina hieno hieta, hiesu, savi tai multa	Kuusi. Hybridihaapa ja haapa viljaville kivennäismailla ja ne viihtyvät erityisesti rehevillä rinnemailla, joilla vesi liikkuu. Tiiviit, saviset kivennäismaat eivät hirvieläinten suosimat alueet sovi haavan eivätkä hybridihaavan kasvupaikaksi. Siperianlehtikuusi viljaville kivennäismailla mutta se ei menesty hienojakoisilla kivennäismailla. Rauduskoivun kasvupaikkoja ovat hietaiset ja multaiset peltomaat mutta se ei sovi hienojakoisille, alaville tai paksumultaisille kivennäismailla eikä Pohjois-Suomeen. Tervaleppä viihtyy kosteilla, viljavilla hietamailla, joilla pohjavesi liikkuu. Tervaleppä kasvaa kituliaasti tiiviillä savimaalla, se ei siedä seisovaa vettä eikä hallaa. Harmaaleppä viihtyy tervaleppää kuivemmalla kasvupaikalla, joka ei tulvi. Tammi menestyy rehevillä mailla ja savimailla. Vaahtera viihtyy savimaillakin. Lehtosaarni viihtyy parhaiten syvämultaisilla mailla ja savimailla ja se kestää kosteita kasvupaikkoja mutta ei jatkuvaa, seisovaa märkyyttä. Metsälehmus menestyy tuoreilla mailla.
Turvetuotannosta poistettu alue: turvekerroksen paksuus enintään 30 cm, pohjamaana karkeajakoinen aines	Mänty.
Turvetuotannosta poistettu alue: turvekerroksen paksuus yli 30 cm mutta enintään noin yksi metri	Mänty. Hieskoivu.

Puulajin valintaan vaikuttavat lukuisat tekijät

Esimerkkejä erilaisista tilanteista

Aiempi maankäyttö ja kasvupaikan ominaisuudet	Käyttökelpoiset puulajit metsälain soveltamisen alueille
Vanhat sorakuopat, hylätyt tontit ja muut vastaavat: kivennäismaata, jonka maalajina karkea hieta ja hiekka	Mänty.
Peltoviljelyssä ollut alue: kivennäismaata, jonka maalajina hieno hieta, hiesu, savi tai multa	<p>Kuusi. Hybridihaapa ja haapa viljaville kivennäismailla ja ne viihtyvät erityisesti rehevillä rinneilla, joilla vesi liikkuu. Tiiviit, saviset kivennäismaat eivät hirvieläinten suosimat alueet sovi haavan eivätkä hybridihaavan kasvupaikaksi. Siperianlehtikuusi viljaville kivennäismailla mutta se ei menesty lehtojakosilla kivennäismailla. Rauduskoivu kasvupaikalla ja ovat nietaiset ja nietaiset peltomaat mutta se ei sovi hienojakoisille, alaville tai paksumontaisille kivennäismailla eikä Pohjois-Suomeen. Tervaleppä viihtyy kosteilla, viljavilla hienomailla, joita puujavesi liikkuu. Tervaleppä kasvaa kituliaasti tiiviillä savimailla, se ei siedä seisovaa vettä eikä hallaa. Harmaaleppä viihtyy tervaleppää kuivemmalla kasvupaikalla, joka ei tulvi. Tammi menestyy rehevillä mailla ja savimailla. Vaahtera viihtyy savimaillakin. Lehtosaarni viihtyy parhaiten syvämontaisilla mailla ja savimailla ja se kestää kosteita kasvupaikkoja mutta ei jatkuvaa, seisovaa märkyyttä. Metsälehmus menestyy tuoreilla mailla.</p>
Turvetuotannosta poistettu alue: turvekerroksen paksuus enintään 30 cm, pohjamaana karkeajakoinen aines	Mänty.
Turvetuotannosta poistettu alue: turvekerroksen paksuus yli 30 cm mutta enintään noin yksi metri	Mänty. Hieskoivu.

EI HELPPOAVALINTAA

Ravinteisuuden hoito

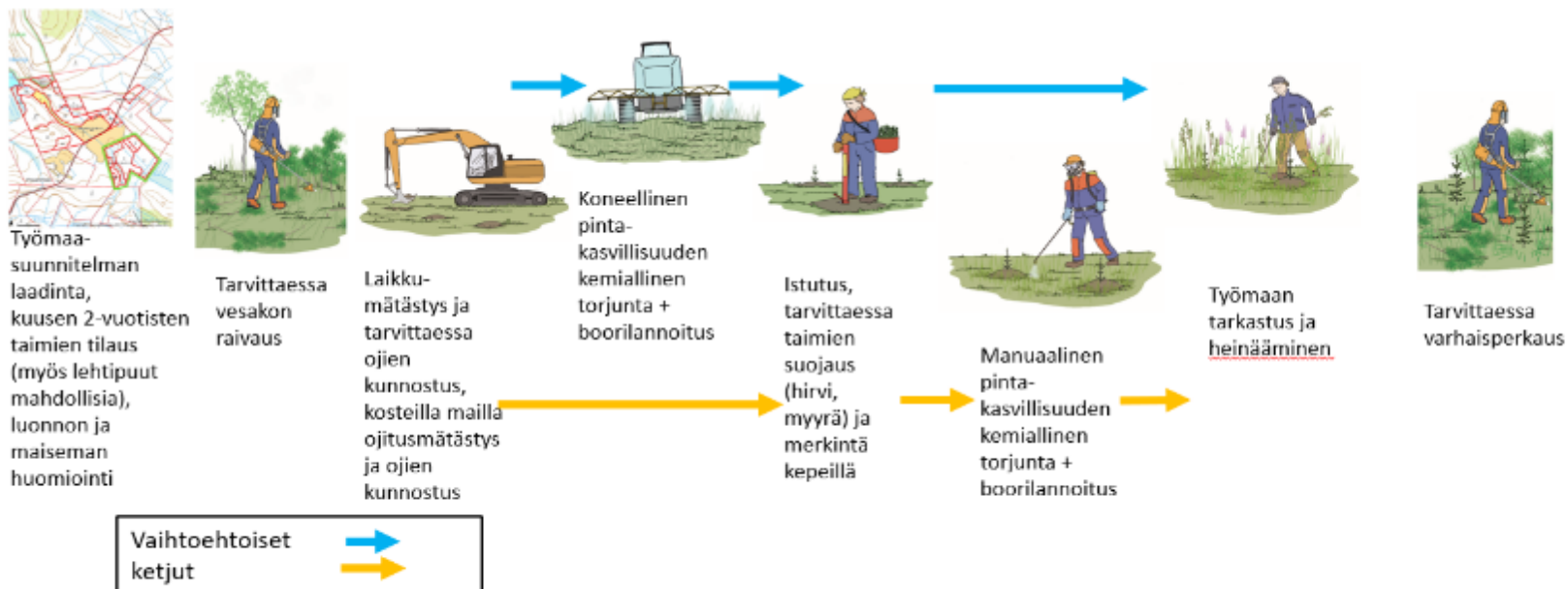
Boori puuttuu entisiltä pelloilta ja kalium entisiltä pelloilta ja turvetuotantoalueilta

Aiempi maankäyttö ja kasvupaikan ominaisuudet	Ravinteisuuden hoidon tarve metsityksen toimenpiteenä
Vanhat sorakuopat, hylätyt tontit ja muut vastaavat: kivennäismaata, jonka maalajina karkea hieta ja hiekka	Ei tarvetta
Peltoviljelyssä ollut alue: kivennäismaata, jonka maalajina karkea hieta tai hiekka	Boorin tarve
Peltoviljelyssä ollut alue: kivennäismaata, jonka maalajina hieno hieta, hiesu, savi tai multa	Boorin tarve
Peltoviljelyssä ollut alue: turvemaata, jonka turvekerroksen paksuus enintään 30 cm	Jos taimien juuristo ei ulotu pohjamaahan noin viiden vuoden kuluessa metsityksestä, boorin ja kaliumin tarve
Peltoviljelyssä ollut alue: turvemaata, jonka turvekerroksen paksuus yli 30 cm	Boorin ja kaliumin tarve
Turvetuotannosta poistettu alue: turvekerroksen paksuus enintään 30 cm, pohjamaana karkeajakoinen aines	Fosforin, kaliumin ja kalsiumin tarve, toteutus puutuhkalannoituksella
Turvetuotannosta poistettu alue: turvekerroksen paksuus enintään 30 cm, pohjamaana hienojakoinen aines	Fosforin, kaliumin ja kalsiumin tarve, toteutus puutuhkalannoituksella. Vaihtoehtoisesti ojitusmätästetään ja saadaan pintaan pohjamaata, jossa ravinteet tasapainoisesti taimien kasvua varten
Turvetuotannosta poistettu alue: turvekerroksen paksuus yli 30 cm mutta enintään noin yksi metri	Fosforin, kaliumin ja kalsiumin tarve, toteutus puutuhkalannoituksella. Ravinnetilaa seurattava, tarvittaessa lannoitus uudelleen.

Metsitysketjut kuvina aikajanalla, 8 kpl

Peltoviljelyssä ollut alue: Kivennäismaata, jonka maalajina hieno hieta, hiesu, savi tai multa

kevät 0	kevät 1	kevät 1 - kesä 1	loppukesä 1	kevät 2		loppukesä 2, kesä 3, kesä 4, kesä 5	vuosi 6 - 7
kevät 0	kevät 1	kevät 1 - kesä 1		kevät 2	keskikesä 2	loppukesä 2, kesä 3, kesä 4, kesä 5	vuosi 6 - 7

Luonto ja maisema metsityksessä

- *Miksi huomioida luonto ja maisema?*
- *Esimerkkejä konkreettisista toimista*
- *Monimuotoisuus pitkällä tähtäimellä*

Miksi huomioida luonto ja maisema metsityksessä?

- Metsityksellä voi olla sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia luontoon ja maisemaan
- Voidaan tukea monimuotoisemman ja maisemaan sulautuvan metsän kehitystä
- Monimuotoisuus voi lisätä metsän resilienssiä
- Entistä tärkeämpää, jos suunnitteilla virkistyskäyttöä
  - Houkuttelevamman kohteen luominen
  - Mahdollisten ristiriitojen ratkaisu jo suunnitteluvaiheessa

Miten huomioida luonto ja maisema metsityksessä?

- **Alueen valinta**
  - Luonto metsitysalueella ja sen läheisyydessä
  - Muiden maankäyttömuotojen tarkastelu: kosteikot, ennallistaminen, niityt...
- **Puulajien valinta**
  - Sekametsän tavoittelu
- **Puiden sijoittelu**
  - Suorien linjojen välttäminen (jos mahdollista)
  - Sulautuminen ympäristöön
- **Teot monimuotoisen metsityskohteen luomiseksi toteutusvaiheessa**
- **Monimuotoisuuden vahvistaminen pitkällä aikavälillä**

Toteutusvaihe: Teot monimuotoisen ja maisemaltaan kiinnostavan metsityskohteen luomiseksi

Olemassa oleva kasvillisuus ja puusto	Pienvedet, kosteat elinympäristöt & vesistöt	Muut avoimet elinympäristöt	Virkistyskäytön huomioiminen
<ul style="list-style-type: none"> • Luontaisen taimiaineksen hyödyntäminen • Pensaat • Lahopuu	<ul style="list-style-type: none"> • Kosteat kohdat puuttomiksi • Pienten kosteikkojen mahdollisuudet • Suojavyöhykkeet	<ul style="list-style-type: none"> • Paahteiset kohdat puuttomiksi? • Isojen kivien huomioiminen • Niittykasvillisuuden tukeminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kulutuksen huomioiminen • Kulkureittien suunnittelu • Taimien merkitseminen ja hyvinvointi

Monimuotoisuus pitkällä aikavälillä

- Monimuotoisuutta tukevien toimien muistaminen myöhemmin: mahdollisuudet lisääntyvät puuston kasvaessa
  - Itsestään syntyneiden avointen kohtien huomioiminen
  - Sekametsän ja lahopuun määrän tukeminen
  - Luonnonhoitoa myös metsitysalueille → Metsänhoidon suositukset

Kiitos!

- Lisätietoja
  - Airi Matila: airi.matila@tapio.fi, +358 29 432 6041
  - Selma Salin: selma.salin@tapio.fi, +358 29 432 6075
- Raportti löytyy osoitteesta:
  - <https://tapio.fi/julkaisut-ja-raportit/luonnon-ja-maisemanhoito-metsityksessa/>